

FRAKTIE DS'70
Binnenhof 5
's-GRAVENHAGE
tel.070-61 49 11

EMBARGO tot zaterdag 7 mei 1977
=====

REDE VAN W.DREES, voorzitter Tweede Kamerfractie,
VOOR HET CONGRES VAN DS'70,

op zaterdag 7 mei 1977 in Haarhuis te Arnhem

VERZORGINGSSTAAT EN VRIJHEID
=====

Mijnheer de Voorzitter, Partijgenoten en Gasten,

1. Verwarring binnen PvdA

Vijf en twintig jaar geleden werden in een Nederlands kabinet twee ministers van Buitenlandse Zaken benoemd (Beyen en Luns). Op verbaasde vraag van een ambassadeur waarom Nederland dit deed antwoordde Luns: "Wij hebben zoveel buitenland".

In de verkiezingsprogramma's van de partijen vindt men veel over buitenlandse problemen. In de aan de gang zijnde campagne die de verkiezingen vooraf gaan wordt er echter weinig aandacht aangegeven. Toch is wat elders gebeurt beslissend voor onze mogelijkheden in Nederland, ja wellicht voor ons bestaan.

Het onafhankelijke Instituut voor strategische studies in Londen zegt in zijn jongste jaarverslag (NRC/Handelsblad 29-4-'77) dat het belangrijkste probleem voor de westelijke democratieën is "hoe de vrede in de toekomst met een ambitieuze en militair sterker wordende Sovjet Unie kan worden gehandhaafd".

Voorts merkt het instituut op "dat de Sovjet Unie haar strijdkrachten op elk gebied sneller heeft uitgebreid en gemoderniseerd dan de Westelijke landen" en tevens "De Sovjet Unie besteedt al vele jaren een hoog percentage van haar bruto nationaal produkt aan bewapening, 11 tot 13 percent".

Dit percentage wordt slechts overtroffen door Iran en door de in conflict zijnde staten in het Midden Oosten. De democratieën kunnen deze dreiging het hoofd bieden mits zij bereid zijn tot intensieve samenwerking in de Noord Atlantische Verdragsorganisatie en tot de daarbij behorende inspanning op het gebied van Defensie-uitgaven en van standaardisering.

Defensie is de beste sociale voorziening!

De besluiten van het verkiezings-congres van de PvdA zijn in strijd met de essentiële behoefte tot samenwerking van de democratieën en handhaving van hun defensie tot behoud van onze democratische vrijheid. Terwijl de defensieve kracht van de NAVO in hoge mate berust op kernwapens - en niet op voldoende conventioneel tegenwicht tegen de grote legers van Oost-Europa - wil de PvdA de NAVO in haar verdediging ernstig beknotten en kernwapens uit Nederland verwijderen.

Het zou vermoedelijk overplaatsing van die kernwapens naar West Duitsland betekenen waarmee de rol van Duitsland in het Europese deel van de NAVO nog verder zou toenemen. Een neiging tot illusionisme blijkt ook uit de begrenzing van de defensieuitgaven tot ten hoogste 3% van het nationale inkomen, terwijl het Oostblok v i e r maal zo veel doet.

Minister v.d.Stoel, lid van de PvdA, heeft in Het Parool de besluiten van zijn congres aangevallen en onhanteerbaar geacht. Dit toont aan hoezeer die partij - die de d u i d e l i j k h e i d in de politiek predikt - onduidelijk is. De congresbesluiten van de PvdA betekenen een uitholling van de mogelijkheden om de vrijheid in West Europa te handhaven.

Het is een pacifistische hunkering, waarbij men de ogen sluit voor gevaar dat de democratie bedreigt. Men wil niet erkennen, dat de wereld agressieve dictaturen kent.

Op die vrijheid wordt door sommige PvdA voorlieden geen prijs gesteld.

Minister Pronk vond spontaan de aktie van Cubaanse troepen in Angola ter ondersteuning van de MPLA tegen andere Angolese organisaties hetzelfde als de komst van de geallieerden in 1944 en 1945 om het Westen en daarmee Nederland te bevrijden !

Daarmee heeft Pronk de komst van een dictatuur à la Cuba, met alle terreur die dat meebrengt, gelijk gesteld met het verjagen van de nazi-dictatuur !

Hij vindt het beknotten van de mensenrechten zoals onder het regime van Castro gelijk aan het herstellen van de mensenrechten door het vernietigen van het regime van Hitler !

2. Afrika

Het verdwijnen van de koloniale mogendheden uit Afrika heeft in enkele landen geleid tot zelfstandigheid in vrijheid. In andere landen tot een dictatuur, van links of van rechts. Nederland heeft daar mee te maken. Soms omdat arbeiders uit zo'n land hier werken en wonen en zelfs hier bedreigd worden door agenten van hun terreur beoefenend regime. Nederland heeft er in elk geval mee te maken omdat Afrika een werelddeel van groot belang is. Machtverschuivingen daar zullen ook de situatie binnen Europa sterk beïnvloeden.

Dit geldt bijv. voor de Russische steunpunten in Oost-Afrika en de Russische invloed in vroegere Portugese gebieden. Er is nauwe samenhang tussen Noord Afrika, denk aan landen als Egypte en Libye, en de situatie in het Midden Oosten. De spanningen in het Midden Oosten kunnen elk moment tot schokken leiden die ook West Europa treffen. Men kan daarbij denken aan olie-boycot, aan terrorisme of aan het overslaan van oorlogsgeweld als één van de grote machten bij het verkrijgen van invloed een verkeerde taxatie doet.

3. De PLO

De Palestijnse Bevrijdingsorganisatie, de PLO, huldigt nog immer het standpunt dat Israel van de kaart moet vordwijnen. Bij dit uitgangspunt zijn onderhandelingen, zoals voorgenomen in Geneve, vrijwel onmogelijk. Organisaties zoals de PLO die willen dat een staat, lid van de Verenigde Naties, wordt opgeheven zijn zeldzaam. Tal van organisaties in de wereld pleiten voor bijv. mensenrechten in Oost Europa, of voor verandering van regime in Chili of in Zuid Afrika, maar nooit voor het vordwijnen van een land.

De PLO is van mening dat het doel de middelen heiligt en is bereid tot elke terreur, tegen kinderen op school, tegen ambassades, tegen vliegtuigen ook van nederlandse maatschappijen of met nederlandse passagiers. Er wordt de laatste tijd gesproken over vestiging van een PLO-kantoor in Nederland. Daarmee zou een kantoor van een terroristische organisatie - waarvan de terreur n.b. ook tegen Nederland is gericht - worden toegelaten ! Het is absurd dat de minister, blijkens zijn antwoord op vragen van ons kamerlid Staneke, zo'n kantoor toelaatbaar acht.

Opvallend is hoe de arabische staten de laatste jaren pleiten voor een Palestijnse Staat. Zij achten het daarvoor van essentieel belang dat Israel de gebieden ontrent die het in de Zesdaagse Oorlog van 1967 heeft bezet. Ik wijs er op dat van 1948 tot 1967 die gebieden - zoals Gaza en de Westoever van de Jordaan - in arabische handen waren maar de arabische staten destijds geen enkele interesse hebben getoond om daar een afzonderlijk paleestijnse staat te stichten !

Blijkbaar werden de paleestijnse arabieren toen niet als een afzonderlijk volk, dat dringend behoefte heeft aan een staat, beschouwd.

Maar de kracht van de arabieren is toegenomen. Minder door hun argumenten op de grond, dan door hun bezittingen diep onder de grond.

4. Energie

De rapporten aan de Club van Rome hebben gewezen op de toenemende schaarste aan goede lucht, schoon water, aan de bedreiging van de kwaliteit van oceanen en van bodem, aan de uitputting van de fossiele brandstoffen, en aan de samenhang tussen deze problemen.

Voedselgebrek en achteruitgang van milieu zijn in sommige gebieden acuut. Over de aardbol als geheel gezien is energie het meest nijpende vraagstuk.

Uit "World Energy Outlook" van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling te Parijs, 1977, blijkt hoe somber de vooruitzichten zijn. Dit geldt ook voor de recent door president Carter gepubliceerde studie.

In Nederland beginnen de bekende aardgasvoorraden te dalen, nadat geruime tijd nieuwe vondsten opwogen tegen de produktie. De achteruitgang van de mondiale energiepositie komt het scherpst naar voren bij de oliewinning.

Werd tot voor kort de olie gewonnen in Venezuela of in het Midden Oosten tegen geringe kosten - transport en raffinage kostten veel, de produktie kostte weinig thans wordt olie onder moeilijke omstandigheden gewonnen in Alaska of op het Noordzooplat.

Omvangrijke oliereserves zijn geconcentreerd in het Midden Oosten. Olie is verreweg het belangrijkste handelsartikel ter wereld geworden, veel meer dan bijv. graan of staal. De president van De Nederlandsche Bank stelt in zijn jongste jaarverslag dat de Olie Produce-rende en Exporterende Landen - vooral gelegen in het Midden Oosten - een gigantisch overschot op hun betalings-balans ad \$ 40 miljard per jaar ontvangen en zullen blijven ontvangen hetgeen grote problemen schept vooral voor de n i e t olieproducerende landen in de Derde Wereld.

Het is de vraag of men zich moet neerleggen bij een dergelijke opstapeling van financiële macht in OPEC landen en of hierin al niet een argument ligt voor een streven naar snelle besparing op olie gebruik.

Nederland is financieel n i e t getroffen door de stijging van de olieprijsen. Dankzij ons aardgas zijn we vrijwel een klein OPEC landje. Dat is een reden dat juist Nederland moreel verplicht is in deze tijd van barre ellende in de Derde Wereld een deel van onze aardgasbonanza voor hulp aan de niet-olieproducerende landen te gebruiken.

Nederland heeft weinig geleerd van de oliecrisis. Minister Lubbers heeft een mooie Energienota gepubliceerd in 1974. De door hem daarin gegeven suggesties ter bezuiniging van energieverbruik zijn n i e t uitgevoerd. Advertenties voor privé zwembaden blijven verschijnen. Er is geen stimulans of keur inzake huishoudelijke apparaten met minder verbruik. Zuinigheid met warmte wordt bevorderd door de hogere aardgasprijs, dit is echter onvoldoende. De officiële nota van minister Westerterp (Structuurschema Verkeer en Vervoer) aanvaardt een verdubbeling van het aantal miljarden autokilometers tussen nu en het jaar 2000 - terwijl het vermoedelijk onmogelijk zal zijn om aan dat privé personenvervoer dan al die benzine te verschaffen.

Aan alternatieve energie is weinig gedaan. Op onze breedte kan daar wellicht ook niet op korte termijn veel van worden verwacht. Zonne-energie kan meer presteren op de breedtegraad van Cyprus of Portugal, dat is een voordeel voor de Verenigde Staten die dichterbij de subtropen liggen.

President Carter ziet de ernstigste oliecrisis van de jaren tachtig komen. Hij beseft de grote bijdragen van Amerika aan het uitputten van reserves fossiele brandstof. Hij beseft ook de kwetsbaarheid van de V.S. voor abrupte stagnatie - of extreme prijsverhogingen - in de olie aanvoer.

Terecht heeft hij gepleit voor bezuiniging op gebruik en voor invoering van alternatieve bronnen van energie. Zelfs deze gematigde voorstellen stuiten op politieke weerstand in de V.S. waar - zoals in alle democratiën - heel wat politici slechts geïnteresseerd zijn in de korte termijn.

Voor het buitenland is het van belang of de V.S. tot forse besparing op energie verbruik zullen komen. De voorstellen van President Carter inzake kernenergie hebben echter de voornaamste belangstelling van andere landen. Deze voorstellen betreffende die aspecten van civiel gebruik van kernenergie waarvan fabricage van wapens het gevolg kan zijn.

Zoals de OPEC landen een dominerende positie hebben op de exportmarkt voor olie (andere olieproducerende landen produceren vooral voor eigen gebruik) hebben de V.S. een dominante positie bij de export van technologie inzake kernreactoren en - tezamen met Canada, Zuid Afrika en Australië - bij de export van uranium.

De V.S. hebben sinds president Eisenhower sterk gestimuleerd dat andere landen kennis konden verwerven om civiel gebruik van kernenergie te maken. Geleidelijk is de bezorgdheid gegroeid over de geavanceerde vormen van kernreactor-technologie.

De "gewone" reactoren, zoals de lichtwater-reactoren leveren weinig problemen op. Zij draaien op basis van licht verrijkt uranium - zoals o.m. gemaakt wordt in de Ultra Centrifuge in Almelo. Licht verrijkt uranium is onbruikbaar als materiaal voor een bom. In het afval van een "gewone" kernreactor zit echter enig plutonium. Bij "opwerking" (zuivering) van dat afval komt plutonium beschikbaar van een kwaliteit die bruikbaar is voor wapens. Dergelijke opwerkingsfabrieken zijn zeer schaars. Er zijn geen plannen om er een in Nederland te bouwen. Plutonium kan dienen als brandstof voor een snelle kweekreactor zoals die in Kalkar. Snelle kweekreactoren gaan doelmatiger met de brandstof om dan gewone kern-reactoren maar de aanwezigheid van plutonium scheidt een band met risico's op militair gebied.

Dit heeft er toe geleid dat Carter heeft besloten om in de V.S. voorshands niet te streven naar de bouw van snelle kweekreactoren op commerciële schaal, om de bouw van een nieuwe opwerkingsfabriek stop te zetten en om de export van technische kennis op dit gebied te beëindigen. Men kan dit zo uitdrukken dat Carter de "uranium economie" wenst (gebruik van lichtwater reactoren, export van uranium naar andere landen) maar de "plutonium economie" wil afremmen.

Het is verheugend, dat een president van een belangrijk land als de Verenigde Staten de moed heeft een impopulair thema als energiebezuiniging aan te snijden. Het zou wenselijk zijn als dat niet tot Amerika beperkt blijft. Energie is een wereldomvattend vraagstuk geworden.

Voor Nederland is van belang dat wij moeten beslissen over voortzetting van de deelname in ontwikkeling van Snelle Kweekreactoren (Kalkar, Super Phénix in Frankrijk) en over uitbreiding van de Ultra Centrifugefabriek in Almelo, welke uitbreiding mede bestemd is voor levering van "brandstof" aan Brazilië, een land dat een opwerkingsfabriek bij Duitsland heeft besteld en daardoor de mogelijkheden gaat verwerven om wapens te maken. Terecht streeft minister Van der Stoep naar grote waarborgen inzake de gang van zaken binnen Brazilië.

Deze problemen van opwerkingsfabrieken en snelle kweekreactoren maken echter geen verschil voor de middellange termijn tot en met de jaren tachtig. Wil West Europa de dreigende nieuwe oliecrisis voorkomen dan zal het veel meer moeten doen aan besparing op gebruik en aan nieuwe produktie van energie.

Een motor moet lopen. Wat zuurstof is voor de mens is energie voor de samenleving. Er moeten alternatieven worden gezocht. Men zal uit vele kvaden de beste moeten kiezen. Maar men zal moeten beslissen op korte termijn. Het huidige kabinet heeft getoond te weinig daadkracht te bezitten om tot besluiten te komen.

5. Investerings en werkloosheid

Aardgasbonanza heeft tot gevolg dat Nederland na de forse verhoging van olieprijsen door de OPEC landen, een sterkere betalingsbalans kreeg en een sterke gulden. De extra opbrengsten uit aardgas komen in hoofdzaak aan de schatkist ten goede. Voorzover opgebracht door binnenlandse gebruikers werkt dit als een accijns. Die accijns is, via de prijscompensatie, ten laste gekomen van de bedrijven, heeft derhalve de rendementen in deze jaren verder verlaagd (tot gemiddeld ca nul). De opbrengst van de accijns is n i e t gebruikt voor een verlaging van andere belastingen maar voor nieuwe overheidsuitgaven. Het eigenaardige is dat de aardgasopbrengst de problemen voor de bedrijven heeft vergroot (harde gulden, dus moeilijker exporteren, hogere loonkosten dus lager rendement). Andere oorzaken voor de slechte toestand van het bedrijfsleven zijn de voortdurende inflatie, de stijging van alle collectieve lasten tezamen, de grenzen die de "nieuwe schaarste" (bijv. aan grond, of als gevolg van beperkingen uit hoofde van milieuwetgeving) stelt en de toegenomen onzekerheid over toekomstig overheids beleid (bijv. inzake de Vermogens Aanwas Deling, in het ontwerp een tarief van 15%, sommige leden van het kabinet spreken over een toekomstig tarief van 50%). De werkloosheid heeft ook andere oorzaken, zoals de internationale recessie en de vermindering van de mobiliteit - mede een gevolg van grotere verschillen tussen het peil van genoten opleiding en de aard van de vraag op de arbeidsmarkt.

De verbijsterende toename van het aantal arbeidsongeschikt verklaarden (ca 10% van de beroepsbevolking, vroeger ca 4%) is niet te verklaren uit enige werkelijke toename van invaliditeit maar uit verlegging van normen voor afkeuring en uit de zwakke arbeidsmarkt. Weinig aandacht wordt aan hen geschonken.

Er werken hier ongunstige spiralen - neemt het aantal mensen zonder werk toe, dan stijgt ook de premielast en wordt de druk op de bedrijven en mensen die nog wel werken groter. De voorspellingen van het Centraal Planbureau over de komende jaren blijven uiterst ongunstig. Er rijzen hier fundamentele problemen inzake onze economie en inzake onze sociale ordening. Hoe en in welke mate kan onze economie veer "gang" krijgen? Zijn er grenzen aan de verzorgingsstaat? Wij kunnen bij

onze voorzieningen en uitgaven niet op aardgas blijven bouwen.

Een energiecrisis en een financiële crisis in de jaren tachtig staan voor de deur.

Het kabinet heeft twee groepen van maatregelen voorgesteld om aan bedrijven meer perspectief te geven. Allereerst de z.g. 1%-operatie, aangekondigd in september 1975, met als doel om de groei van de collectieve lasten (gemeten als percentage van het nationale inkomen) te beperken tot één procent per jaar. Hiervoor zou dan een beperking van overheidsuitgaven nodig zijn. Bereikt zou dan kunnen worden dat de stijging van lonen en lasten op het bedrijfsleven zou worden geremd - o.m. omdat minder lastenstijging meer ruimte zou betekenen voor werknemers en zo zou leiden tot minder loonsverhoging. De bezuinigingen zijn aangeduid in een nota van juni '76. Bij de rijksuitgaven en bij sommige medische voorzieningen is dit beleid in gang gezet. De voornaamste besnoeiingen zouden echter plaats vinden in de sector van "overdrachtsuitgaven" waartoe wonderlijk genoeg ook de ambtelijke salarissen en pensioenen worden gerekend. Op die sociale sector kom ik straks terug.

De tweede groep van maatregelen betreft gerichte stimulering van investeringen, zoals uiteengezet in de Nota Selectieve Groei van 1976 en belichaamd in het Wetsontwerp Investerings Rekening van begin 1977.

De doelstelling "selectief" bij groei is juist. Meer dan voorheen dient rekening te worden gehouden met de kwaliteit van de nodige arbeid, met de schaarste aan ruimte en aan energie, met bescherming van water en lucht. Een uitgebreide wetgeving inzake milieu en ruimte (planning- en bestemmingsplannen) is zo noodzakelijk. Maar stimulering volgens deze criteria in combinatie is vooralsnog onmogelijk.

Hoe moeilijk het is voor het kabinet om zijn plannen vorm te geven blijkt er uit dat het wetsontwerp slechts de z.g. eerste fase van de stimulerings plannen behandelt en dat zelfs van deze eerste fase twee onderdelen (volgens de Europese Commissie) strijdig zijn met het verdrag van Rome inzake één Europese markt.

Wijkstra, directeur van de NEHEM, heeft er in de NRC van 29 april 1977 op gewezen dat het twijfelachtig is of men zo zeer de investeringen moet stimuleren. Ligt het niet meer voor de hand om de koopkrachtige vraag te bevorderen. Gebrek daaraan is thans een handicap bij het overwegen van investeringen, een handicap die niet door subsidies wordt weggenomen.

Een betere weg is om de milieu wetgeving en die inzake ruimtelijke ordening te handhaven maar om het wetsontwerp WIR in te trekken. Dit biedt - zoals uiteengezet in ons rapport Ruimte en Inkomen - de mogelijkheid om de vennootschapsbelasting te verlagen tot onder de 40% en om - in samenhang met andere besparingen- de belastingvrije sommen in loon- en inkomstenbelasting te verruimen tot de sociale minima (bijv. minimum loon).

Dit is een forse bestedingsverruiming voor de massa van de bevolking (vaak ca 8%).

Dat biedt gelegenheid om de inflatie te beëindigen. De loontrekkers krijgen dan een belangrijke bestedingsverruiming bij eenzelfde bruto inkomen. Daar is Nederland meerbij gebaat dan met de uitvoering van de ideeën van Duisenberg, waarbij de stijging van inflatie en met haar van de werkloosheid zou doorgaan. De betekenis van die 8% wordt duidelijk als we beseffen dat de recente stakingen gingen om een of twee procent. De meeste discussies (zie bijv. analyses in de Haagse Post over programma's van PvdA, CDA, VVD en CPN) draaien om een verruiming van besteedbaar inkomen met 1 à 2 % per jaar. Ons plan, uitgevoerd in bijv. twee etappes, zou geruime tijd een krachtige hulp zijn bij het beëindigen van de inflatie.

6. Inkomensverdeling

In de Interimnota Inkomensbeleid van 1975 is uiteengezet dat een rechtvaardige verdeling rekening houdt met "compenserende inkomensverschillen", d.w.z. verschillen die samenhangen met offers, zoals inspanning, nacht-arbeid, gevaarlijk werk, sparen. Voorts is het onvermijdelijk om enigermate rekening te houden met de feitelijke verhoudingen op de arbeidsmarkt.

Als men te weinig betaalt aan een begaafd voetballer of ingenieur dan kan hij emigreren.

Maar het kabinetsbeleid m.b.t. inkomensverdeling is mislukt.

In het beleid vindt men weinig terug van deze beginselen.

Het kabinet heeft vooral gestreefd naar nivellering, dus het dichter bij elkaar brengen van inkomens, los van de vraag of dat redelijk is. Twee inkomens die bijv. elk anderhalf maal het minimumloon waren zijn beide dichter bij het minimumloon gekomen, hoewel dat wellicht voor het ene redelijk was en voor het andere niet. Er wordt te weinig betaald voor onaangenaam werk met als gevolg dat het moeilijk is daarvoor mensen te krijgen.

Het kabinet is er trots op dat het minimum loon extra is gestegen. Dit was echter al hoog in verhouding tot het gemiddelde loon. De verschillen tussen een minimum en een wat zwaardere prestatie komen nu zo weinig in beloning tot uitdrukking dat de vakbeweging heeft gesteld dat deze verschillen niet verder mogen worden verkleind.

Het is onzinnig om te suggereren dat het kabinet de "zwakken" heeft geholpen.

Essentieel is hoeveel zwakken er in de samenleving zijn. Enkele jaren geleden kon het overgrote deel der Nederlanders zich behoorlijk redden. Nu zijn vele zelfstandigen failliet gegaan, staan tal van bedrijven te wankelen op hun door economische zaken tijdelijk ondersteunde benen, is 25% (!) van de beroepsbevolking of werkloos of ziek of arbeidsongeschikt verklaard.

Is dat een beleid voor een zich progressief noemende regering ?

7. Het peil van inkomens

Wat doet het kabinet met de inkomens van degenen die van de overheid afhankelijk zijn ? In het kader van de z.g. 1%-operatie richt het beleid zich vooral op de hoogte van de inkomens van degenen die sociale uitkeringen ontvangen (en degenen die het kabinet daarmee gelijk stelt - ambtenaren !). Enkele voorbeelden.

a. AOW - De ministers overwogen in 1975 en in 1976 om de AOW-uitkeringen - die thans voor gehuwden gelijk zijn aan het netto minimum loon, voor ongehuwden naar evenredigheid - te verlagen tot beneden het minimum loon. En dat bij een uitkering die de basis moet vormen voor een behoorlijke oudedagsvoorziening, een uitkering waar geen enkele vorm van ontduiking of fraude optreedt, een uitkering waar op geen enkele wijze behoefte bestaat aan verschil met gewoon loon (als "arbeidsprikkel" of "arbeidsbeloning" of "vergoeding voor onkosten" zoals reizen of kleding) zoals wel overwogen kan worden bij tijdelijke loondervings-uitkeringen, een uitkering waar geen enkele ontsporing, geen enkele tegenvaller is opgetreden.

De fractie van DS'70 heeft zich in de herfst van 1975 en opnieuw bij de behandeling van de nota Bejaardenbeleid verzet tegen de plannen van het kabinet. In 1975 werd onze motie door een Kamermeerderheid verworpen. Tot onze vreugde is staatssecretaris Mertens begin 1977 voor onze druk, die langzamerhand de steun kreeg van een Kamermeerderheid, gezwicht. Dank zij ons ijveren werd het peil van de AOW nu blijvend gekoppeld aan het minimumloon.

b. WAO - Het kabinet wil de WAO-uitkeringen bij maximale arbeidsongeschiktheid verlagen tot 75% van het vroegere loon. Thans is dit 80%, het gebruikelijke peil bij loondervingsverzekeringen. Wij menen dat er bij 80% voldoende afstand is tot normaal loon en er geen behoefte is om die afstand te vergroten ten koste van invaliden. Als arbeidsongeschikt behoeft men niet nog eens extra te worden gestraft. Daar zal DS'70 zich tegen verzetten !

c. Ambtenaren-pensioen - Het kabinet wil het peil van de ambtelijke pensioenen aantasten. Thans wordt, bij volle diensttijd (40 jaar) 80% van de AOW uitkering gekort op het ambtelijk pensioen zodat een ambtenaar in feite ontvangt : totale ambtelijk pensioen plus 20% van de AOW. Die 20% wil het kabinet laten vervallen, een bedrag van een paar duizend gulden per jaar. Dit is een voorstel dat voor ieder met een gelijk bedrag werkt maar v o o r a l d e l a a g s t e ambtenaar zou treffen. Wij vinden dit voorstel (nota van juni 1976 over Collectieve Voorzieningen en Werkgelegenheid) absurd en verzetten ons.

Men kan hier en daar lezen dat het onredelijk zou zijn dat ambtelijke pensioenen welvaartsvast zijn. DS'70 meent dat welvaartsvastheid redelijk is. Niet de groep met welvaartsvaste pensioenen moet worden verkleind maar juist vergroot. :

Wanneer men twee kinderen heeft - de ene ziek, de andere gezond - dan gaat men toch proberen de zieke beter te maken en niet de gezonde ziek !

DS'70 meent dat welvaartsvaste pensioenen redelijk zijn, niet alleen voor ambtenaren. Daarom hebben wij eind 1976 voorstellen hiertoe gedaan in het memorandum Oudedagsvoorzieningen, opnieuw nu in Ruimte en Inkomen.

8. Heffingen naar inkomen

Verzekerings-uitkeringen worden gekenmerkt door het feit dat - als de betreffende calamiteit, zoals brand, overlijden, ziekte - zich voordoet, de verzekerde een uitkering ontvangt die o n a f h a n k e l i j k is van zijn vermogenspositie of van zijn (overig) inkomen. Iedereen krijgt evenveel AOW. Elke arbeidsongeschikte krijgt eenzelfde bedrag uit hoofde van de AAW of eenzelfde percentage (van vroeger inkomen) uit hoofde van de WAO, los van het overig inkomen dat men ontvangt.

Het kabinet wil dit veranderen door de kinderbijslag voortaan te laten afhangen van het inkomen. Iemand die overwerkt krijgt dan minder kinderbijslag dan iemand die veertig uur per week werkt. Iemand die bereid is kamers te verhuren krijgt minder kinderbijslag dan iemand die geen kamers verhuurt. Iemand die zich voor consumptieve doeleinden in de schulden steekt en zo aftrekbare rente (aftrekbaar van zijn belastbaar inkomen) schept, krijgt meer kinderbijslag.

Er is een algemene neiging bij leden van dit kabinet om prijzen en subsidies afhankelijk te stellen van inkomen, zie bijv. individuele huursubsidie of studiefinanciering. Is dit rechtvaardig, is dit uitvoerbaar ? In een maatschappij die is samengesteld uit groepen met duidelijk verschillende inkomens kan men een stelsel van "inkomensprijzen" hanteren. Het kan ook in een maatschappij met vloeiende overgangen in inkomen, indien andere fundamentele heffingen naar inkomen (zoals inkomstenbelasting en sociale premies) laag zijn. In Nederland is het echter zo dat de bruto verschillen in inkomen al fors worden wegbelast.

In de Interimnota Inkomensbeleid van dit kabinet wordt dit erkend. Gesteld wordt dat naar rechtvaardiger b r u t o inkomensverhoudingen moet worden gestreefd maar dat moeilijk verder gegaan kan worden met progressieve heffingen over het bruto inkomen, omdat deze al hoog zijn, omdat het inkomensbegrip vaag is (denk aan onkosten-aftrek, aftrek voor buitengewone lasten, ontvangsten in natura) omdat een deel van de inkomensverschillen rechtvaardig is (compenserende inkomensverschillen) en omdat anders ontwijing (ook vertrek naar het buitenland) en ontduiking te zeer wordt bevorderd. Het kabinet handelt in strijd met de uitgesproken beginselen. De individuele huursubsidie is sterk gekoppeld aan inkomen, hetzelfde geldt voor de studiefinanciering (koppeling aan inkomen van de ouders), terwijl allerlei andere koppelingen hier en daar worden bepleit (bijv. boetes, subsidie op koophuis).

Indien men een werkelijk hoog inkomen - laat ik in mijn eigen vak blijven : Kamerleden en

hoogleraren vergelijkt met een minimum loner levert zo'n stelsel van heffingen-naar-inkomen weinig problemen op. De problemen zitten in de werking van dit stelselloze "stelsel" bij de massa van de gewone of lage inkomens, zo tussen de f 20.000 en de f 50.000 per jaar. Deze grote inkomensgroep wordt voortdurend door het kabinet gestraft. Tot schade van onze economie, men heeft niet meer de lust zich verder te ontplooien.

Een recent voorbeeld van het onevenwichtige beleid van wegbelasten vormden de AOW-plussers - mensen boven de 65 jaar met een eigen inkomen naast de AOW-uitkering. Door de progressie in de inkomstenbelasting tezamen met de progressie in de ziekenfondspremie was in 1974 en 1975 de heffing over eigen inkomen, tot een f 1000 per jaar zelfs boven de 100%. Dit is nu door wetswijziging teruggedraaid.

Thans kunnen voor mensen onder de 65 jaar absurd hoge totale heffingen - tot boven de 100% - van kracht zijn als men meer gaat verdienen, bijv. door overwerk, bevordering, of als men op andere wijze meer inkomen verwerft (rente uit besparingen, kamerverhuur e.d.). Vooral gezinnen met kinderen kunnen worden getroffen. Eigenaardig is dat zorgvuldig wordt gestudeerd op en gere-deneerd over de elementen van de inkomstenbelasting - begrippen als huishouding, jaarinkomen, aftrekbare posten, belastingvrije som, tarief - terwijl daarnaast bij ministeriële of staatssecretariele beschikking in feite andere heffingen worden ingevoerd die even fors ingrijpen in de persoonlijke situatie. Het verschijnsel is ook interessant uit een oogpunt van parlementaire democratie en rechtszekerheid : belasting wordt geheven op basis van de wet, subsidies worden echter n i e t op basis van de wet verstrekt, soms zelfs (hoger onder-wijs, onderhouds subsidies van Schaeffer) op basis van loting. Inzake belastingheffing bestaat een goed opge-leide belastingdienst, veel jurisprudentie, consultants, er zijn uitgebreide beroepsmogelijkheden. Dit alles ontbreekt in hoge mate bij de nieuwe feitelijke hef-fingen naar inkomen.

Een uitweg kan worden gevonden als men logisch nadenkt over redelijke inkomensverdeling. Gestreefd moet worden naar redelijker bruto verschillen. Voorzover kabinet en parlement vinden dat deze veelal nog onredelijk zijn en voorzover de wetgever vindt dat correctie mogelijk is door progressieve heffing naar inkomen dient inkomstenbelasting te worden geheven. Er is echter dan geen enkel argument meer aanwezig om verschillen in netto inkomen een rol te laten spelen bij subsidies,

De minister van Sociale Zaken heeft in een rede op 18 april jl. de onjuiste opstapeling van heffingen-naar-inkomen erkend en gepleit voor grotere coördinatie. Dat is echter onvoldoende. Het is niet zo dat staats-secretaris Van Dam of staatssecretaris Klein nog een beetje aan inkomensheffingen moeten doen, gecoördineerd bijv. door de minister van Sociale Zaken.

Het inkomensbeleid behoort niet thuis bij Onderwijs of Volkshuisvesting of Verkeer en Waterstaat. Laat de minister van Sociale Zaken - eventueel met die van Binnenlandse Zaken, de grootste werkgever van het land de verantwoordelijkheid zelf dragen inzake b r u t o inkomens. Laten de minister van Financiën en de minister van Sociale Zaken zelf de verantwoordelijkheid dragen voor heffingen naar inkomens. Laten de andere bewindslieden zich op hun eigen taken concentreren. Dan kan de parlementaire discussie over zaken als "gehuwden versus ongehuwden" of "aftrekbaarheid van reiskosten" geconcentreerd éénmaal worden behandeld. En de minister van CRM ? Voor zover via de Algemene Bijstandswet uitkeringen worden verstrekt op basis van eenvoudige criteria is overheveling naar het ministerie van Sociale Zaken wenselijk. Voorzover via de ABW hulp wordt verleend in typisch individuele gevallen, veelal gecombineerd met immateriele hulp, kan CRM het aangegeven ministerie blijven.

9. Uitvoering van de Bijstandswet

In Rotterdam zijn omvangrijke fraudes gebleken bij de uitvoering van de Bijstandswet. De fundamentele oorzaak ligt bij de verantwoordelijke minister die in 1974 en 1975 bijstand is gaan verlenen aan groepen die er krachtens de wet geen beroep op mochten doen omdat zij zich zelf bewust in moeilijkheden brachten door baan en huis op te geven en dan in een nederlandse gemeente om bijstand te vragen. Een nederlandse ingezetene, of een nederlander in bijv. België, die zijn baan en huis opgeeft en dan in een nederlandse gemeente om bijstand aanklopt krijgt dat niet.

Bijstand is voor wie in moeilijkheden "geraakt", niet voor wie zich zelf bewust in moeilijkheden brengt. Mensen die in Suriname inkomen en huisvesting hadden mochten volgens de geldende regels naar Nederland komen. Het was echter in strijd met de wet om hen in aanmerking te doen komen voor bijstand. DS'70 heeft daar in 1974 en 1975 op gewezen. Het kabinet heeft anders gehandeld en grote druk uitgeoefend op gemeenten om massaal hulp te verlenen. Daardoor is er niets terecht gekomen van serieuze controle. Wil men herhaling van deze ellende voorkomen dan zijn drie zaken nodig :

- a. Naleving van de wet, bijv. geen bijstandsverlening nu aan hier aanwezige illegale immigranten. Staatssecretaris Zeevalking van Justitie heeft er enige tijd geleden over geklaagd dat zijn collega Meyer van CRM dat in feite toelaat !
- b. Politieke steun (door bewindslieden, leden van parlement en gemeenteraden) aan ambtenaren voor een serieuze behandeling van aanvragen, niet eenzijdige politieke druk om snel geld uit te delen.
- c. Individueel contact met de aanvragers. De ABW is bedoeld voor individuele hulp, afhankelijk van iemands persoonlijk omstandigheden en mogelijkheden. Regelmatig individueel contact is nodig, om iemand te helpen, om hem of haar de weg te wijzen naar mogelijkheden om weer op eigen benen te staan, en als controle.

Kritiek dient zich te richten op overheid en politici, niet zozeer op uitvoerders of aanvragers, - in het algemeen een zwakke groep.

10. Aantal ontvangers van sociale uitkeringen

Het kabinet is op de foute weg door te streven naar verlaging van het peil van sociale uitkeringen, zoals destijds bij de AOW en nu bij WAO, kinderbijslag en de - tot de sociale uitkeringen gerekende - ambtelijke oudedagsvoorziening. Beter is vermindering van de behoefte aan uitkeringen door een beleid gericht op verruiming van de vraag naar arbeid, vergroting van (her)scholing, vergroting van mobiliteit. DS'70 heeft daartoe allerlei voorstellen gedaan, zoals verruiming van passende arbeid, beter loon voor onaangenaam werk, beëindiging van inflatie en onze voorstellen in Ruimte en Inkomen voor vergroting van de koopkrachtige vraag. Veel meer aandacht van overheden (en bedrijven) is nodig voor die grote aantallen mensen die nu langs de kant staan en waar voor thans de aandacht ophoudt als een uitkering is verstrekt. Het is onaanvaardbaar dat een kwart van de beroepsbevolking door het huidige beleid is uitgeschakeld. Dat moet worden aangepakt, dan is er voor hen en voor de nog werkenden meer perspectief. Verlaging van de collectieve lasten door een domme aantasting van de verzekeringsuitkeringen is echter onaanvaardbaar.

11. Rechtvaardiger beleid t.o.v. jongeren - het bonboekje

Hoe innerlijk tegenstrijdig het beleid van het kabinet is blijkt uit de forse subsidiering van academici die hun kostbare studie van een ton of meer cadeau krijgen. Academici zijn "eigenaar" van hun opleiding en verdienen dank zij dit cadeau gemiddeld een twee miljoen meer in hun leven dan mensen met een korte opleiding. Dit is onredelijk uit een oogpunt van inkomensverdeling. Het is ook in strijd met een goed gebruik van middelen, en mankracht omdat tezeer het lang studeren wordt bevorderd en kunstmatig het verschil wordt vergroot tussen het peil van opleiding en arbeidsmarkt. In Ruimte en Inkomen hebben wij voorstellen gedaan waardoor een redelijker oplossing wordt verkregen en doelmatigheid bij het hoge onderwijs wordt bevorderd. Wat studiefinanciering betreft stelt DS'70 voor dat een student vanaf zijn 18e jaar meerderjarig is en onafhankelijk van zijn ouders financiering kan verkrijgen. Voorts stelt DS'70 voor dat aan alle jongeren van 18, 19 en 20 jaar elk jaar een bedrag van f 4000,- per persoon beschikbaar wordt gesteld in een bepaalde vorm (bonboekje) waarmee hij voor zijn ontplooiing een investering kan verrichten (studie, bijdrage in eigen bedrijf of huis e.d.) en dat anders op zijn 21ste contant ter beschikking komt. Op deze wijze zou een stuk bevoorrechtiging van academici worden weggenomen en zou meer recht worden gedaan aan werkende jongeren en zelfstandigen onder de jongeren, want het is nu zo dat een jongeman die een bedrijf wil stichten niets cadeau krijgt en tegen hoge rente en strikte aflossingsvoorwaarden met lenen. Die onrechtvaardigheid wil DS'70 uit de weg helpen.

12. Conclusie

De verkiezingscampagne trekt ditmaal veel belangstelling, in jaren zijn de vergaderzalen niet zo goed gevuld geweest. De inhoud van die zalen stemt meer tot verheugenis dan de inhoud van de campagne die voor een groot deel uit taktische details en incidenten bestaat.

DS'70 heeft een goed doordacht verkiezingsprogramma dat de problemen van het ogenblik erkent en concreet aanpakt maar met volledig besef van de problemen op langere termijn.

Voor onze veiligheid en vrijheid is trouw aan het Noord Atlantisch Bondgenootschap en bereidheid tot de noodzakelijke offers essentieel. Voor onze economie is herstel mogelijk als wij bereid zijn de inflatie aan te pakken en op eenvoudige en begrijpelijke wijze een gezond klimaat voor bedrijven en voor werkgelegenheid te herstellen. Winst is op zich niet altijd voldoende voor verschaffen van werk, verlies leidt na enkele jaren wel altijd tot inkrimping en faillissement. Herstel van winstgevendheid van de industrie is noodzakelijk, maar in het kader van een beleid dat ook recht doet weervaren aan milieu-eisen, aan de zich wijzigende kwaliteit van de arbeid, aan verlangens tot participatie in zeggenschap en in (over) winst.

Dit tegen de achtergrond van de nieuwe schaarste, van de behoefte aan zovuldige ruimtelijke ordening, aan sober omgaan met schaarse grondstoffen en met de natuur. De dreigende oliecrisis in de jaren tachtig is daarvan een voorbeeld, het leegvissen van de Noordzee een ander.

Het beleid van dit kabinet was kortzichtig, de aardgasbonanza is verkeerd gebruikt, er zijn op dwaze wijze heffingen op heffingen gestapeld waardoor de lage inkomens en een deel van de middengroepen excessief wordt getroffen. Een kwart van de beroepsbevolking is uitgeschakeld, zij krijgen wel een uitkering maar weinig aandacht of respect. In vier jaar is van de economie een halve puinhoop gemaakt. Wie op een van de regeringspartijen stemt wil blijkbaar een hele puinhoop, in de jaren tachtig een energiecrisis en een financiële crisis.

DS'70 biedt een sociaal alternatief, een uitweg die vooruitzichten biedt juist voor de zwakke groepen, zowel voor degenen die nog net werk of een bedrijfje hebben als voor degenen die thans zijn uitgeschakeld. Onze plannen, uiteengezet in Ruimte en Inkomen, maken het onnodig om sociale verzekerings-uitkeringen te verlagen, zoals het kabinet van plan is. Onze plannen maken het mogelijk om de besteedbare inkomens voor de massa te verruimen en om meer sociale rechtvaardigheid en gelijkheid van kansen binnen de grote groep jongeren te scheppen. Het is verheugend dat wij dit congres kunnen houden in het bijzijn van geestverwanten uit andere Europese landen. Ik dank hen voor hun aanwezigheid.

De partij werkt hard terwille van betere toekomstmogelijkheden van Nederland.

De kamerkandidaten weten dat zij bij hun campagne kunnen rekenen op uw steun!